
Ψυχολογία Συριανού συζύγου, Ροΐδης Εμμανουήλ

Εντρέπομαι να το ομολογήσω. Επέρασαν οκτώ μήνες αφ' ότου υπανδρεύθην και είμαι ακόμη ερωτευμένος με την γυναίκα μου, ενώ ο κυριώτερος λόγος δια τον οποίον την επήρα ήτο, ότι δεν μου ήρεσκε διόλου η κατάσταση ερωτευμένου. Δεν πιστεύω να υπάρχει άλλη αρρώστια τόσον βασανιστική. Ούτε όρεξιν είχα, ούτε ύπνον, ούτε διάθεσιν να εργασθώ ή να διασκεδάσω. Εκτός της Χριστίνας, όλα τα άλλα τα εύρισκα άνοστα, ανάλατα, ανούσια και πληκτικά. Ενθυμούμαι ότι μίαν ημέραν εις το ξενοδοχείον έκαμα όλον τον κόσμον να γελάση παραπονεθείς ότι ήτο ανάλατη και η λακέρδα. Οι συγγενείς μου δεν ήθελαν αυτόν τον γάμον, δια τον λόγον ότι εκείνη δεν είχε τίποτε και ούτ' εγώ πολλά: την πατρικήν μου οικίαν, τρεις χιλιάδας δραχμάς εισόδημα από δύο αποθήκας και μίαν θέσιν εκατόν εξήντα δραχμών. Πώς λοιπόν ήτο δυνατόν να ζήσωμεν με αυτά αφού η νέα, αν και χωρίς προίκα, ήτο μοναχοκόρη καλομαθημένη και αγαπούσε τον καλόν κόσμον, τας διασκεδάσεις, τα στολίδια και τους χορούς; Όσα μου έλεγαν τα εύρισκα όλα σωστά! Δεν ημπορώ καν να είπω προς δικαιολογίαν μου ότι μ' ετύφλωσε το πάθος, ούτε πιστεύω να υπάρχει άνθρωπος θετικώτερος από εμέ. Οι άλλοι ερωτευμένοι φαντάζονται την απόλαυσιν της φιλότατης των ευτυχίαν τόσω μεγάλην, ώστε δεν φοβούνται να γελασθούν αγοράζοντες αυτήν εις οποιανδήποτε τιμήν. Εγώ όμως δεν ήμουν ρομαντικός. Τίποτε έκτακτον δεν ωνειρευόμην, αλλά μόνον να επανέλθουν τα πράγματα εις την τακτικήν αυτών κατάστασιν, εις την οποίαν ευρίσκοντο πριν ερωτευθώ. Την μακαρίαν εκείνην κατάστασιν την ενθυμούμην με τον φλογερόν πόθον, με τον οποίον ενθυμείται ο άρρωστος τον καιρόν όπου ήτο υγιής. Την Χριστίαν την ήθελα μόνον και μόνον δια να την απολαύσω, να την χορτάσω, να την βαρεθώ και ν' αρχίσω έπειτα, καθώς πριν, να τρώγω, να κοιμούμαι, να πηγαίνω εις τον περίπατον και να παίζω πρέφαν και κοντσίναν εις την λέσχην. Και πάλιν όμως δεν θ' απεφάσιζα να την νυμφευθώ, αν δεν συνέβαινε ν' αποθάνη κατ' εκείνας τας ημέρας από την στέρησιν και την κακοπάθειαν γέρων θεός μου, τον οποίον επιστεύαμεν όλοι απένταρον, βλέποντες αυτόν να ενδύεται ως Διογένης και να τρέφεται ως ασκητής. Πάσχων προ καιρού από το στήθος, μου είχε ζητήσει εκατόν δραχμάς δια τον ιατρόν και ιατρικά. Αντί όμως να τας μεταχειρισθή προς τοιούτον σκοπόν, είχε προτιμήσει να προσθέση και αυτάς εις άλλας πέντε χιλιάδας, όπου είχε κρυμμένας εις το αχυρόστρωμα, επί του οποίου ευρέθη ένα πρωί νεκρός. Το πάθημά του μ' έκανε να σκεφθώ, ότι θα ήτο ανοησία να εξακολουθώ να βασανίζωμαι από την αϋπνίαν και την ανορεξίαν, αφού είχα τα μέσα να ιατρευθώ. Την Χριστίαν την επήρα καθώς παίρνει κανείς κινίνον δια ν' απαλλαχθή από τον πυρετόν.

Αν και ήμην ανυπόμονος, ηναγκάσθην από την κοινήν πρόληψιν και τον δεσπότην μας Λυκούργον να περιμένω το τέλος του Μαΐου δια να στεφανωθώ.

Ευθύς μετά τον γάμον επήγαμεν να περάσωμεν το μελοφέγγαρον εις την Ζιάν. Ημπορώ να είπω ότι είδα εκεί καλὰς ημέρας. Το νησί ήτο καταπράσινον, το εξοχικόν μας σπίτι αναπαυτικόν, τα τρόφιμα εξαιρετα, ο καιρός ωραίος και ακόμα ωραιότερα η Χριστίνα. Εκείνο όπου μ' έκανε να την προτιμήσω από όλας, είναι ότι μόνη αυτή δεν είχε κανέν από τα συνηθισμένα παρθενικά ελαττώματα, δια τα οποία αηδίαζα εν γένει τας κορασίδας. Ούτε λιγνή, ούτε αναιμική, ούτε εντροπαλή, ούτε πολύ νέα. Πιστεύω μάλιστα ότι ήτο κατά τι μεγαλειτέρα από εμέ. Εικοσιέξ έως εικοσιοκτώ ετών, μελαγχρινή, με ανάστημα, με ώμους, με στήθος, με φλόγα εις το βλέμμα και κομψότατα υποδηματάκια. Δια να μη φανή απίστευτον το άθροισμα τόσων χαρισμάτων αρκεί να προσθέσω ότι ήτο Σμυρναία.

Εις την Κέαν εμείναμεν όλον το θέρος και η θεραπεία μου επρώδευε θαυμασίως. Νομίζω ότι πολύ προτήτερα από τον Βίσμαρκ εφευρήκα εγώ τό «Μακάριοι οι κατέχοντες». Οι αισθηματικοί θεωρούσιν ως ελάττωμα της τοιαύτης κατοχής και εν γένει του γάμου, ότι είναι ο τάφος του έρωτος. Τοιούτον όμως παράπονον δεν ηδυνάμην να έχω εγώ, αφού υπανδρεύθην επίτηδες δια να τον θάψω, από πόθον όχι εκτάκτων απολαύσεων, αλλ' ησυχίας, και κατώρθωνα να ήμαι καθ' ημέραν ησυχώτερος. Το πρωί εκάμναμεν θαλάσσιον λουτρόν, το απόγευμα μακρινόν περίπατον ή εκδρομήν με την βάρκαν. Επέστρεφα κατάκοπος, έτρωγα ως λύκος και αφού έλεγα εις την Χριστίναν ό,τι είχα να της ειπώ, εκοιμώμην μονοκόμματα έως το πρωί. Ονειράτα δεν έβλεπα πλέον, πλην ενός μόνου, το οποίον ηδυνάμην και εκείνο να θεωρήσω ως σύμπτωμα τελείας αναρρώσεως. Η εσπέρα ήτο θερμή και είχαμεν εξέλθει ν' αναπνεύσωμεν εις τον εξώστην μετά το δείπνον. Δεν ενθυμούμαι άλλην φωτεινότεραν λάμπιν πανσελήνου, ούτε τοιούτον της θαλάσσης σπινθηρισμόν, ούτε ευωδεστέρας του δάσους και των κήπων αναθυμιάσεις. Χαριεστάτη ήτο και η Χριστίνα με το άσπρον της φόρεμα χωρίς μέσην ή, ως το έλεγε, *reignoir*, επί του οποίου εχύνετο έως το γόνατον η λυτή κόμη της ως πλημμύρα μαύρου ποταμού.

Εκοίταξε την θάλασσαν ψιθυρίζουσα την τότε του συρμού καβατίαν «Ερνάνη, Ερνάνη, κλέψε με», όταν αίφνης εισώπησε μετριοφρόνως τείνουσα τα ώτα εις το άσμα αηδόνας αντηχήσαν από τον γειτονικόν κήπον. Πάντα ταύτα ήσαν βεβαίως ποιητικώτατα, αλλ' εις το δείπνον είχα φάγει πολλήν παλαμίδα, την οποίαν επότισα, ως βαρυστόμαχον, με δύο ή τρία ποτήρια γλυκού οίνου της Κέας. Με κατέλαβε λοιπόν ο ύπνος και ωνειρεύθην... ούτε άσματα αηδόνας, ούτε μαύρας πλεξίδας, ούτε σελήνης μαρμαρυγάς, αλλ' ότι ευρισκόμην εις την Σύραν, εις την Λέσχην, και εκέρδιζα του πρωτομάστορη του πικέτου Αλοϊσίου Κατζαϊτή τρία καπότα κατά σειράν. Άδικον θα ήτο μετά τοιούτον όνειρον ν' αμφιβάλλω ότι ήμην εντελώς ιατρευμένος. Την επομένην εβδομάδα επεστρέψαμεν εις την Σύραν, μετά τετράμηνον διαμονήν εις την Ζιάν, αφού ανέκτησα την πριν ησυχίαν μου, όλην μου την πεζότητα και δύο οκάδες

περισσότερον βάρος, ως επείσθην ζυγισθείς κατά την απόβασιν εις τον στατήρα του τελωνείου.

Πολύ βεβαίως θα εγελούσα τότε, αν ευρίσκετο κανείς να μου προείπη, ότι μετ' ολίγας ημέρας θα ήμην πάλιν πολύ περισσότερο παρά προ του γάμου μου ερωτευμένος και δυστυχής. Η πρώτη αφορμή του ξανακυλίσματος υπήρξε χορός, τον οποίον έδωκεν ο κ. δήμαρχος εις τιμήν του παρεπιδημούντος και υπ' αυτού φιλοξενουμένου υπουργού των Ναυτικών. Ο χορός εκείνος επέσκηπτε πρόωρος και απροσδόκητος και ολίγος απέμενε καιρός εις τας Συριανάς δια να ετοιμασθώσιν. Όλοι ήσαν άνω κάτω. Επί τρεις ημέρας έτρεχεν η Χριστίνα εις τα εμπορικά, την δε τετάρτην μετεβλήθη ολόκληρος η οικία μας εις εργαστήριον ραπτικής. Πανταχού κομμάτια υφασμάτων, φόδραι, ορνέκια, στηθόδεσμοι και υποδήματα προς δοκιμήν. Δεν εύρισκα πλέον πού να καθίσω· το δε εσπέρας έπρεπε να περιμένω έως τας εννέα ή και αργότερα, ν' αδειάση η ράπτρια την τράπεζαν του γεύματος, δια να δειπνήσωμεν με μίαν σαλάταν ή σμαρίδας τηγανητάς. Η μόνη μας τω όντι εγκυκλοπαιδική υπηρέτρια είχε χειροτονηθή κ' εκείνη μοδίστρα και δεν επρόφθανε να μαγειρεύση. Άδικον όμως θα ήτο να παραπονεθώ δια τούτο, αφού το κακόν ήτο γενικόν. Πλην των Χριστουγέννων, του Πάσχα και των άλλων μεγάλων εορτών, επικρατεί η συνήθεια εις την Σύρον να νηστεύουν και τας παραμονάς των μεγάλων χορών. Το οχληρότερον από όλα ήτο η διηνεκής απασχόλησις της Χριστίνας και τα παντός είδους χαρτιά, τα οποία ετύλιγε την νύκτα εις τα μαλλιά της. Από την ημέραν όπου ελάβαμεν το κατηραμένον εκείνο προσκλητήριο, ήτο ως να μην είχα γυναίκα.

Όση όμως και αν ήτο η απέχθειά μου κατά των τοιούτων προπαρασκευών, πρέπει να ομολογήσω ότι επέτυχε πληρέστατα της Χριστίνας ο στολισμός· φόρεμα με μακράν ουράν από βαρύ βυσσινόχρουν μεταξωτόν και επί της κεφαλής το τελευταίον λείψανον της κειμηλιοθήκης της μητρός της, είδος τι αρχαϊκού διαδήματος από ρουβίνια, των οποίων αι πορφυραί φλόγες συνηρμόζοντο θαυμασίως με το κοράκινον χρώμα των τριχών της. Ούτω στολισμένη μου εθύμιζε την Σεμίραμιν, την Φαίδραν, την Κλεοπάτραν, την Θεοδώραν και τας άλλας ηρωίδας, αι οποίαι ετάραπτον τον ύπνον μου όταν ήμην εις το σχολείον.

Ο οίκος του κ. δημάρχου ήτο μέγας, αλλ' ακόμη μεγαλείτερος ο φόβος του να μη λησμονήση ουδέ τον ελάχιστον κομματαρχίσκον του, έστω και λουκουμοποιόν, караβοκύρην, βυρσοδέψην ή άλλον καταστηματάρχην. Ο κόσμος ήτο λοιπόν πολύς και ως πάντοτε συμβαίνει εις την Σύρον τριπλάσιοι των κυριών οι χορευταί. Ταύτας επερίμεναν εις την εξώθυραν με σημειωματάριον εις την χείρα και ανέβαιναν κατόπιν αυτών την κλίμακα επαιτούντες χορόν. Όταν εισήλθομεν εξώρμησαν τουλάχιστον δεκαπέντε κατά της Χριστίνας, της οποίας εθαύμασα κατά την έφοδον ταύτην το θάρρος και την ετοιμότητα, με την οποίαν εμοίραζεν ως αντίδωρον ανά έν βλέμμα και έν

μειδίαμα εις έκαστον απαιτητήν. Η τοιαύτη διανομή εξηκολούθησε χωρίς διαλείμματα καθ' όλην την διάρκειαν της εσπερίδος. Μόνον δι' εμέ δεν επερίσσευε τίποτε, αν και την έφεραν δύο ή τρεις φορές πλησίον μου αι περιπέτεια του χορού. Μη έχων διάθεσιν να χορεύω και βαρυνόμενος τας οχληράς μου σκέψεις ανεζήτουν κανέν γνώριμον πρόσωπον μεταξύ του πλήθους, όταν διέκρινα κολλημένην εις τον τοίχον ως ταπεσσαριάν την κυρίαν Κλεαρέτην Γαλαξίδα, σαραντάραν παρθένον, της οποίας με ήρεσκε πολύ, όχι βεβαίως το υπερώριμον κάλλος, αλλ' η καλωσύνη της, η ευπροσηγορία, η απλότης των τρόπων και της ενδυμασίας της και η φαινομένη έλλειψις πάσης κατακτητικής αξιώσεως και φιλαρεσκείας. Εχώρευε δε και αρκετά καλά, οσάκις συνέβαινε να εύρη χορευτήν. Με την γεροντοκόρην ταύτην εφερόμην μετά πολλής οικειότητος, ως προς καλόν φίλον μάλλον ή φιληνάδα, και εκείνη δε εφαινετο ευχαριστουμένη να συνομιλή μαζί μου, να με δίδη συμβουλάς υγιεινής ή οικιακής οικονομίας και να με στέλλη ενίοτε παξιμάδια με γλυκάνισον, προς εκτίμησιν της εξόχου αυτής ζυμωτικής τέχνης. Εύλογος μετά ταύτα ήτο η απορία μου όταν, αντί να με τείνη κατά το σύνηθες την χείρα, απήντησεν εις το καλησπέρα μου δια βλέμματος παγερού και σχεδόν εχθρικού.

— Δεν χορεύετε απόψε; ηρώτησα αυτήν απερισκέπτως, λησμονών ότι τούτο δεν εξηρτάτο από μόνην την θέλησίν της.

— Όχι, κύριε.

— Διατί, ενώ είσθε η καλύτερα μας χορεύτρια; Τούτο είναι παραξενάδα.

— Υπάρχουν άλλα πράγματα πολύ πλέον παράξενα.

— Δεν με τα λέγετε;

— Υπάρχουν μερικοί κύριοι, οι οποίοι αφού ολόκληρα έτη βεβαιώνουν μίαν 'νέαν' ότι δεν δύνανται ν' αγαπήσουν παρά γυναίκα φρόνιμον, ήσυχον, σεμνήν, νοικοκυράν, πηγαίνουν έπειτα και νυμφεύονται μίαν άσωτην, μίαν κοκέταν, μίαν ξεμυαλισμένην, όπου έκαμεν εργολαβίαν με όλον τον κόσμον και εξακολουθεί και μετά τον γάμον της τα ίδια.

Εκ των ανωτέρω ηναγκάσθη να συμπεράνω ότι η κυρία Κλεαρέτη δεν ήτο όσον εφαινετο καλή, ουδ' όσον ενόμιζα αφιλοκερδείς αι περιποιήσεις της, αι συμβουλαί της και αι αποστολαί παξιμαδίων. Η απροσδόκητος αύτη αποκάλυψις των νυμφικών αξιώσεων γεροντοκόρης, η οποία θα ηδύνατο να ήναι μήτηρ μου αν υπανδρεύετο εγκαίρως, ήτο βεβαίως αστειοτάτη. Την εσπέραν όμως εκείνην είχα τα νεύρα μου και αντί να γελάσω δεν απηξίωσα να εκδικηθώ αποκρινόμενος: «Δεν ενθυμούμαι να έκαμα ποτέ τοιαύτας ομιλίας εις καμίαν 'νέαν'».

Η κ. Κλεαρέτη εδάγκασε το χείλος της και μου εγύρισε την ράχιν· η φράσις της όμως «έκαμεν εργολαβίαν με όλον τον κόσμον και εξακολουθεί μετά τον γάμον της τα ίδια» δεν έπαυε ν' αντηχή εις την ακοήν μου ως συριγμός εκίδνης. Η αλήθεια ήτο ότι το επαράκαμνε και η Χριστίνα. Εξακολουθών να την

κατασκοπεύω παρετήρησα ότι η διανομή των βλεμμάτων και των μειδιημάτων της δεν εγένετο με όσην κατ' αρχάς υπέθεσα ισότητα και αμεροληψίαν. Πολύ μεγαλειότερα της των άλλων ήτο μερίς κομποσάτου τινός ξανθού νεανίσκου, όστις, αφού έλαβε δύο χορούς, έμενεν όπισθεν της ενώ εχόρευε με άλλον, συνεχίζων κατά τα διαλείμματα της καθρίλιας ατελεύτητον μετ' αυτής συνομιλίαν. Το περίεργον είναι ότι μου ήτο τελείως άγνωστος ο κύριος ούτος, ενώ οι κάτοικοι της μικροσκοπικής Ερμουπόλεως γνωρίζονται όλοι ως καλόγηροι του αυτού μοναστηρίου.

Η αμηχανία μου ήτο μεγάλη, όταν ήλθε να καθίση πλησίον μου ο παλαιός μου φίλος Ευάγγελος Χαλδούπης, ο εξυπνότερος αλλά και ο πλέον διεστραμμένος των Συριανών, αδιάντροπος ως πίθηκος και κυνικώτερος του Διογένους. Δια ν' αποφυγή τα σκώμματα του κόσμου είχεν εφεύρει να γελά ο ίδιος δυνατώτερα παντός άλλου δια τας πολλές και επιφανείς της μακαρίτιδος συζύγου του απιστίας. Εις τον τοίχον του γραφείου του είχε κρεμάσει τας εικόνας του Ηφαίστου, του Αγαμέμνονος, του Μενελάου, του Βελισαρίου, του Ερρίκου Δ' και την ιδικήν του φωτογραφίαν πλησίον των «ενδόξων αυτού συναδέλφων». Καθ' όλην την πενταετή διάρκειαν του συζυγικού αυτού βίου ουδέποτε εξέφυγεν από τα χείλη του, ούτε παράπονον ούτε επίπληξις, ούτε μομφή, ούτε παρατήρησις καμμία, αλλά μόνον ειρωνείαι, σκώμματα και μειδιήματα τόσον φαρμακερά, ώστε ζήτημα απέμενε δια πολλούς αν πράγματι απέθανεν από καρκίνον, ή μάλλον εκ της δριμύτητος αυτών η μακαρίτις. Οπωσδήποτε ευθύς μετά την λήξιν του πένθους εκηρύχθη και πάλιν υποψήφιος γαμβρός. Εκ φόβου όμως, ως έλεγε, μη εξαντληθή το πνεύμα του, αν ηναγκάζετο να κάμη όσην πριν κατάχρησιν αυτού προς υπεράσπισιν της τιμής του, απήτει ήδη παρά της μελλούσης κυρίας Χαλδούπη τρία τινά· να ήναι άσχημη, κουτή και πλουσία. Την περιζήτητον ταύτην τριάδα προσόντων είχεν εύρει συνηνωμένην εις το πρόσωπον της δεσποινίδος Παναγιώτας Τουρλωτής, είδος τι νεαρού ιπποποτάμου, του οποίου ο όγκος εφόβιζε πάντας τους άλλους προικοδιώκτας. Ο αλλόκοτος ούτος άνθρωπος, αφού με παρετήρησεν επί τινας στιγμάς με οχληράν επιμονήν,

— Τι έχεις; με ηρώτησε· τα μάτια σου είναι βουρκωμένα σαν τα βουνά της Γούρας.

— Τίποτε, απεκρίθην, με πονεί ολίγον το κεφάλι.

— Και πολύ περισσότερο σε πονεί ότι δεν με ήκουσες όταν σου έλεγα ότι δεν είναι δια σένα η Χριστίνα· ότι έχει εις τας φλέβας της πολύ αίμα και κάποιαν ομοιότητα με την μακαρίτισσάν μου εις την φυσιογνωμίαν. Βλέπω κοντά της τον παλαιόν της φίλον Κάρολον Βιτούρην, επρόσθεσε δεικνύων τον εξακολουθούντα να συνομιλή μετ' αυτής ξανθόν νεανίσκον. Φαίνεται ότι έχουν πολλά να είπουν.

— Τον παλαιόν της φίλον; ηρώτησα εγώ. Πώς γίνεται να μην τον γνωρίζω; Πρώτην φοράν τον βλέπω.

— Δια τον λόγον ότι μόνον προχθές επέστρεψεν από την Ευρώπην. Προ πέντε ετών, πριν αποκατασταθής συ εις την Σύραν, ήτο ερωτευμένος, τρελλός με την

Χριστίαν, την οποίαν δεν του έδωκαν, διότι δεν είχε τα μέσα να την συντηρήσει. Η απελπισία του ήτο τόση, ώστε ήθελε ν' αυτοχειριασθή, και θα το έκαμνεν ίσως, αν δεν ανελάμβανεν η γυναίκα μου να τον παρηγορήσει. Ήτο, νομίζω, ο πρώτος της εραστής. Τους συνέλαβα επ' αυτοφώρω, εις τον κήπον του Κωυμού, μίαν ημέραν, όπου είχα υπάγει να επισκεφθώ την Ανίκαν. Η γυναίκα μου τον εβαρέθη ογλήγορα, διότι ήτο πάρα πολύ αισθηματικός. Έπειτα φαίνεται, ότι εξηκολούθει να ενθυμείται την ιδικήν σου. Τον έστειλαν τότε εις την Γαλλίαν να τας λησμονήσει και τας δύο και να σπουδάσει φαρμακευτικήν δια να διαδεχθή τον πατέρα του. Φαίνεται όμως ότι δεν κατώρθωσε να εύρη λησμοβότανον. Παρατήρησε πώς τρώγει την Χριστίαν με τα μάτια. Σε συμβουλεύω να τον προσέχης και να μη συχνοφέρνης την γυναίκα σου εις τους χορούς.

— Θ' ακολουθήσω την συμβουλήν σου.

— Μη λησμονήσης ότι, αν φανής ζηλιάρης, αν την στενοχωρήσης και ζητήσης να την περιορίσης, είναι ακόμη βεβαιότερον ότι θα την πάθης.

— Τί θέλεις τότε να κάμω;

— Ουτ' εγώ δεν ηξεύρω. Αφού δεν ήκουσες την συμβουλήν μου, το καλλίτερον όπου έχω τώρα να σου συστήσω, είναι να μιμηθής το παράδειγμά μου, και, ό,τι και αν σου συμβή να μην το πάρης κατάκαρδα. Να σκεφθής ότι το πράγμα καθ' εαυτό δεν είναι τίποτε και να κρεμάσης και συ εις τον τοίχον σου τας εικόνας του Αγαμέμνονος, του Ηφαίστου, του Μενελάου...

Ηγέρθην αποτόμως φοβούμενος μήπως δεν δυνηθώ ν' αντισταθώ εις τον πειρασμόν να πτύσω εις το πρόσωπον του παλιανθρώπου εκείνου, κατ' εκείνην την στιγμήν ήρχιζε το cotillon, το οποίον μ' εφάνη ατελεύτητον. Δόξα τω Θεώ ετελείωσε κι εκείνο και ήρχισεν ο κόσμος να φεύγη. Επήγα να φέρω την γούνα της γυναικός μου, την εκουκούλωσα και εβαδίζαμεν προς την θύραν, όταν μας έφραξαν τον δρόμον τρεις χορευταί, ισχυριζόμενοι ότι απέμενε να χορευθή το galop finale και ότι η κυρία μου το είχε υποσχεθή και εις τους τρεις. Εκείνη δεν ενθυμείτο καλά. Ο απλούστατος και συνηθισμένος τρόπος συμβιβασμού των απαιτήσεων ήτο να είπη ότι είναι κουρασμένη και να μη χορεύση με κανένα. Αντί τούτου επρότεινε να τραβήξουν κόμπο. Η τύχη, ίσως δε και κάποια λαθοχειρία, ηυνόησε τον Βιτούρην και το μαρτύριόν μου παρετάθη άλλην μίαν ώραν. Πρέπει εν τούτοις να ομολογήσω, ότι η μουσική του γαλόπου εκείνου, έργου του διευθυντού της ορχήστρας βιολιστού Πατσίφικου, ήτο ωραιότητα και ο ρυθμός τόσον ζωηρός, ώστε επτέρωσε τους πόδας και αυτού του κ. δημάρχου και άλλων εξ ίσου σεβασμίων Συριανών. Η περιφορά δίσκου θερμού οίνου εκορύφωσε την γενικήν ζωηρότητα και μόνος εγώ εχολόσκανα εις μίαν γωνίαν βλέπων την Χριστίαν να στροβιλίζει εις του Καρόλου τας αγκάλας. Ο Χαλδούρης ηθέλησε και πάλιν να με πλησιάσει δια να χύση το φαρμάκι του εις την πληγήν μου, αλλά το βλέμμα το οποίον έρριψα επ' αυτού, ήτο, ως φαίνεται, τόσον άγριον, ώστε εθεώρησε φρόνιμον να μου δείξη την ράχιν. Ανεχωρήσαμεν σχεδόν τελευταίοι, και, όταν εισήλθομεν εις τον κοιτώνα μας, εσήμαιναν αι πέντε.

Το παράδοξον, ή μάλλον εκείνο το οποίον μ' εφάνη παράδοξον, αν και ήτο φυσικώτατον, είναι ότι όσα υπέφερα εις τον κατηραμένον εκείνον χορόν από την κακολογίαν του Χαλδούπη και την διαγωγήν της Χριστίνας, αντί να με ψυχράνουν με έκαναν να την ερωτευθώ ή τουλάχιστον να την επιθυμήσω σφοδρότερα και από την ημέραν όπου απεφάσισα να την πάρω δια να παύσω να την επιθυμώ. Πλην της ζηλείας και της δεκαήμερου στερήσεως συνετέλει εις έξαψιν του πόθου μου και η έκτακτος πολυτέλεια του εσωτερικού αυτής στολισμού, ο μεταξωτός στηθόδεσμος, τα κεντητά μεσοφόρια, τα ατλάζινα υποδήματα και το μεθυστικόν άρωμα της ίριδος και της υλαγγυλάγκης. Πάντα ταύτα ημπορούν οι ευτυχείς κάτοικοι των μεγάλων πόλεων να τα εύρουν όταν θέλουν με μίαν ή δύο εικοσιπεντάρας, αλλά δια τους δυστυχείς Συριανούς είναι πράγματα έκτακτα, τα οποία δεν απολαμβάνουν παρ' όταν τύχη μέγας χορός, καθώς μόνον τα Χριστούγεννα και το Πάσχα γεύονται ψαθούρια, σαμπάνια και γάλον παραγεμιστόν. Όταν λοιπόν επλησίασα την Χριστίναν, πρέπει να υποθέσω ότι οι οφθαλμοί μου ήσαν 'εύγλωπτοι', ως κατορθώνουν να γράφουν οι ελαφροί μας φιλόλογοι, τους οποίους είχα, ως φαίνεται, άδικον να περιπαίζω δια τούτο. Πριν τω όντι ανοίξω το στόμα έσπευσεν η Χριστίνα ν' αποκριθή εις το βλέμμα μου: «Είμαι, καημένη, κατάκοπη, αφανισμένη, άφησέ με, σε παρακαλώ, απόψε».

Την εκαληνύχτισα με βαρυθυμίαν και απεσύρθην εις το ιδικόν μου δωμάτιον. Πρέπει όμως να είπω ότι δια το χωριστόν εκείνο δωμάτιον δεν έπταιεν εκείνη. Το είχα προτείνει εγώ μετά την επιστροφήν μας ως αριστοκρατικώτερον, και κατά τι δια τον λόγον ότι είχα παραχορτάσει εις την Ζιάν. Πλην των άλλων έχουν και τούτο το αλλόκοτον οι ερωτευμένοι, ότι δεν δύνανται να εννοήσωσιν ούτε ότι ενδέχεται να πεινάσουν, όταν ήναι χορτάτοι, ούτε ότι ημπορούν να χορτάσουν, όταν ήναι πεινασμένοι.

Την επιούσαν εκοιμάτο ακόμη όταν επήγα περί τας ένδεκα εις το γραφείον μου.

Κατά την επιστροφήν μου την ευρήκα εις το πιάνο ευδιάθετον και ζωηράν.

— Άκουσε, με είπε, τί ωραίον είναι αυτό το γαλόπ. Εγώ όπου δεν ημπορώ να παίξω τίποτε χωρίς τετράδιον, μίαν φοράν το ήκουσα και το ενθυμούμαι ολόκληρον.

Ταύτα λέγουσα ήρχισε να κυμβαλίξη το τρισκατάρατον γαλόπ του χθεσινού χορού, του οποίου οι ήχοι μου ενθύμιζαν τα βάσανά μου.

— Είμαι, απήντησα αποτόμως, ολίγον ζαλισμένος και η μουσική με πειράζει. Άφησέ το, σε παρακαλώ, δι' άλλην φοράν.

Μ' εκοίταξε με κάποιαν απορίαν, έκλεισε το πιάνο και επήγε να στηριχθή εις το παράθυρον. Μετ' ολίγον την είδα να χαιρετά με πολλήν χάριν και φιλοφροσύνην.

— Ποίον εχαιρέτησες; ηρώτησα με όσην ηδυνήθην να υποκριθώ αδιαφορίαν.

— Τον δάσκαλον του χορού, τον γέρο Κουέρτζην.

Έτρεξα εις το παράθυρον του γειτονικού δωματίου και είδα τω όντι να διαβαίνει τον γέροντα Κουέρτζην, αλλά στηριζόμενον εις τον βραχίονα του νέου Καρόλου

Βιτούρη. Διατί λοιπόν να μου αναφέρη μόνον τον Κουέρτζην, ενώ πιθανώτατον ήτο ότι έλαχεν εις τον σύντροφόν του η λεόντειος μερίς του χαιρετισμού;

Το έτος εκείνο υπήρξεν εκτάκτως ευτυχές δια τους Συριανούς, οι οποίοι μετά το κλείσιμον των ισολογισμών των έπαθαν από την χαράν των χορομανίαν. Εις διάστημα ενός μηνός εδόθησαν ένδεκα μεγάλοι και μικραί χοροεσπερίδες. Η Χριστίνα δεν έκαμεν άλλο παρά να ετοιμάζεται όλην την ημέραν, να κουράζεται όλην την νύκτα και να ξεκουράζεται την επομένην· ούτ' εγώ άλλο τίποτε παρά να την συνοδεύω, ν' αγρυπνώ, ν' ανησυχώ, να ζηλεύω, να κατασκοπεύω και να βλέπω εις τον ύπνον μου τον Ήφαιστον, τον Μενέλαον και τον Βιτούρην. Ούτος εξηκολούθει να συχνοδιαβαίνη από τα παράθυρά μας. Ευτυχώς τα έθιμα της νήσου δεν συγχωρούν επισκέψεις παρά μόνον κατά την πρώτην του έτους και την εορτήν του οικοδεσπότου. Επίσκεψις ανδρός εις κυρίαν καθ' ημέραν και ώραν εργάσιμον θα ήτο εις την Σύραν σκάνδαλον ουχί μικρότερον της παραβιάσεως χαρεμίου. Απέμεναν όμως οι χοροί και αι εις τα βαπόρια και την πλατείαν καθημεριναί συναντήσεις. Πλην αυτών έτυχε να ιδω δύο ή τρεις φορές την γυναίκα μου εξερχομένην από το φαρμακείον του Βιτούρη. Τούτο όμως δεν ηδυνάμην να θεωρήσω ως επιλήψιμον ουδέ καν ως ύποπτον, αφού από εκεί επρομηθεύοντο αι Συριαναί της υψηλής περιωπής τα πασαλείμματα και τα μυρωδικά των. Η σκέψις όμως αύτη δεν μ' εμπόδιζε να τρώγωμαι και ν' ανησυχώ.

Εκείνο όμως το οποίον περισσότερο απ' όλα μ' εβασάνιζε και μ' εστενοχωρούσε ήτο, ότι σπανίως κατώρθωνα να ιδω μόνην και ήσυχην την Χριστίναν. Ούτε στρατάρχησ κατά την παραμονήν κρισίμου μάχης ηδύνατο να ήναι όσον εκείνη απησχολημένος. Τα τρεξίματα εις τα εμπορικά διεδέχοντο τα συμβούλια με τας φιληνάδας της. Πότε τα είχε με την ράπτριαν, η οποία δεν εφύλαξεν την υπόσχεσίν της, και πότε με τον μονάκριβον της Σύρου κτενιστήν Αναστάσην, διότι εβράδυνεν να έλθη, ή ετόλμησεν ο αχρείος να της προτείνη να την κτενίζη από το μεσημέρι, διότι δεν του επερίσσευε καιρός το εσπέρας. Κατόπιν τούτων ήρχετο η κούρασις του χορού, το νύσταγμα ευθύς μετά την επιστροφήν, ο βαθύς ύπνος της έως το μεσημέρι και η ιδική μου βασανιστική αγρυπνία. Δεν κατώρθωνα, όχι να κοιμηθώ, αλλ' ουδέ καν να μένω ήσυχος επί της κλίνης μου. Ως βασανίζει τον διαβάτην της ερήμου η οπτασία βρύσεων, ποταμών και χλοερών λειμώνων, ούτω και εμέ η ανάμνησις των καλών ημερών της Κέας, της μοναξίας, της ησυχίας και της Χριστίνας εξηπλωμένης ολοκλήρους ώρας επάνω εις το τουρκικό διβάνι με άσπρον οικιακόν φόρεμα και βιβλίον εις την χείρα. Και εκείνο το οποίον με φλογερότερον πόθον ενθυμούμην δεν ήσαν του μέλιτος οι απολαύσεις, όσον η διαδεχομένη ταύτας γαλήνη και ισορροπία του πνεύματος και των αισθήσεων, η οποία μου επέτρεπε να εντρυφήσω και εις τας άλλας του βίου απολαύσεις. Ενώ τώρα η εκ της ζηλείας και της στερήσεως συγκέντρωσις των πόθων μου εις έν μόνον πράγμα με είχε μεταβάλει, εμέ τον φρόνιμον

Συριανόν, εις είδος τι Οδοιπόρου ή Ερωτοκρίτου απαγγέλλοντος θρηνώδεις μονολόγους.

Νύκτα τινά, μη αντέχων πλέον, ήνοιξα αθορύβως την χωρίζουσαν ημάς θύραν και επροχώρησα βήματά τινα προς την κλίνην της. Τον θάλαμον εφώτιζε κατά το σύνηθες κυανή κανδήλα καίουσα προ του εικονοστασίου. Το γαλάζιον εκείνο φως, το μεταδίδον χροιάν ονείρου εις την πραγματικότητα, ήτο κ' εκείνο ιδική μου εφεύρεσις των καλών ημερών της Κέας. Ο κάματος και ο νυσταγμός της κατά την επιστροφήν ήτο τοσούτος, ώστε είχεν αφήσει όλα τα πράγματα άνω κάτω. Το φόρεμα εις μίαν άκραν του σοφά, τα φουσκώματα καταγής, τον στηθόδεσμον εις γωνίαν της κλίνης, την γιρλάνδαν επί της προτομής του Κοραή, και σκορπισμένα εις όλα τα καθίσματα το ριπίδιον, την ανθοδέσμην, τα χειρόκτια και τα παράσημα του cotillon. Ο ευνοούμενος αυτής γάτος εκοιμάτο επάνω εις το άσπρον της βουρνούζι και επί των μαρμάρων της εστίας εσπινθήριζον τα πετράδια των βραχιολίων και του περιδεραιού. Το δωμάτιον ωμοίαζε ναόν της θεάς Ακαταστασίας. Αδύνατον όμως ήτο να είναι άχαρι το χάος εκείνο, του οποίου ήσαν τόσον εύμορφα όλα τα συστατικά. Εις τα λοιπά προσόντα της Χριστίνας πρέπει να προσθέσω και ότι εσυνείθιζε να κοιμάται με έν γόνατον λυγισμένον και την χείρα όπισθεν της κεφαλής, ως το αρχαίον άγαλμα του Ερμαφροδίτου. Κατ' εκείνην την στιγμήν έβλεπε πιθανώς εις τον ύπνον της τους θριάμβους της εις την Λέσχην, ως υπέθεσα εκ της διαστολής των χειλέων της εις μειδίαμα κατά πάντα όμοιον μ' εκείνα τα οποία εμοίραζεν εις τους χορευτάς της. Επροχώρησα έν άλλο βήμα. Αλλ' αίφνης εκάρφωσε τους πόδας μου εις το έδαφος η σκέψις ότι, αν την εξύπνιζα, θα διεδέχετο το γλυκύ εκείνο μειδίαμα μορφασμός δυσαρρεσκείας, έν χάσμημα, έν ουφ! και έν γύρισμα της πλάτης. Ουδέ θα ήτο όλως αδικοιολόγητος η τοιαύτη υποδοχή, αφού μόλις προ μιας ώρας είχε κατακλιθή και διεφαίνετο ήδη δια των χαραμίδων του παραθύρου το θολόν φως της χειμερινής πρωίας. Απесύρθην ακροποδητί, έκλεισα την θύραν και ήρχισα πάλιν τον περίπατον και τον μονόλογόν μου. Όταν εσυλλογιζόμην πόσον εύκολον θα ήτο εις την γυναίκα εκείνην να με καταστήση τον ευτυχέστερον των ανθρώπων, αν κατά τι ολιγώτερον ηγάπα τας διασκεδάσεις και την εργολαβίαν, με ήρχετο όρεξις να την πνίξω. Ο κίνδυνος όμως αυτής δεν ήτο μεγάλος. Δεν πιστεύω να υπάρχη εις τον κόσμον μαλακωτέρα της ιδικής μου καρδίας. Αν επρόκειτο να σφάξω ο ίδιος τα ορνίθια, τα οποία τρώγω, νομίζω ότι θα επροτιμούσα να τρέφωμαι με πίτυρα καθώς εκείνα.

Τους κλίνοντας να με θεωρήσωσιν εκ των ανωτέρω ως βλάκα, παρακαλώ να σκεφθώσι πόσον δύσκολος είναι η θέσις του μη δυναμένου ούτε ως εραστής να παρακαλέση, χωρίς να γίνη γελοίος, ούτε ως σύζυγος ν' απαιτήση, χωρίς να γίνη μισητός. Αμφότερα ταύτα τόσον πολύ εφοβούμην, ώστε αν συνέβαινε ποτε να μ' ερωτήση η Χριστίνα διατί δεν τρώγω ή διατί δεν έχω διάθεσιν, απεκρινόμην συκοφαντών πότε το στομάχι, πότε την κεφαλήν μου, πότε τα

δόντια και άλλοτε τα νεύρα, τον δε πραγματικόν μου πόνον επροσπάθουν ως έγκλημα να κρύψω. Κάλλιστα τω όντι εγνώριζα ότι όλα δύναται γυνή να συγχωρήση, και απιστίας, και ύβρεις, και ξύλον και παν άλλο, πλην ενός μόνου, το να την αγαπά τις περισσότερον παρ' όσον της αξίζει. Εις τον διαπράξαντα την ανοησίαν να ομολογήση εις γυναίκα πόσον εξ αιτίας της υποφέρει δεν απομένει άλλο να πράξη, παρά να χωρισθή αυτής αυθημερόν ή να υπάγη να πέση εις την θάλασσαν με πέτραν εις τον λαιμόν.

Δύο ημέρας μετά την οδυνηράν εκείνην αγρυπνίαν επιστρέψας εκ του γραφείου μου κατά τι ενωρίτερα του συνήθους είδα την Χριστίαν αλλάσσουν όψιν και σπεύδουσιν να κρύψη χαρτίον τι, το οποίον εκράτει, όπισθεν του καθρέπτου. Ο νους μου υπήγεν αμέσως εις τον Βιτούρην, και την υποψίαν μου ότι η επιστολή ήτο ιδική του μετέβαλεν εις βεβαιότητα η αυξάνουσα της γυναικός μου σύγχυσις και στενοχωρία. Ουδ' ήτο πλέον δυνατή εις την περίπτωσιν ταύτην η εφαρμογή του συστήματός μου να ανέχωμαι τα πάντα εν σιωπή εκ φόβου χειροτέρων, αφού πιθανώτατον ήτο ότι περιείχετο εις τον φάκελλον εκείνον η απόδειξις, ότι δεν έμεναν άλλα χειρότερα να φοβηθώ.

Την επικειμένην έκρηξιν επρόλαβεν απότομον άνοιγμα της θύρας, διάχυσις ευωδίας μόσχου και ορμητική εισπήδησις εις την αίθουσαν της ζωηράς ημών δημαρχίνας, ερχομένης να δείξη εις την γυναίκα μου το νέον αυτής επανωφόριον με σειρήτια από πτερά λοφοφόρου. Η Χριστίνα ηναγκάσθη θέλουσα και μη θέλουσα να την δεξιωθή, ενώ εγώ, υποκρινόμενος ότι θέλω ν' αφήσω τας κυρίας να είπωσι τα ιδιαίτερά των, απεσυρόμην εις το γειτονικόν δωμάτιον, αφού έλαβα αναφανδόν τον φάκελλον από τον καθρέπτην. Αι χείρες μου έτρεμαν όταν τον ήνοιξα. Αντί όμως επιστολής του ρωμαντικού Καρόλου εύρον εντός αυτού τρεις λογαριασμούς των κυρίων Πούλου, Γιαννοπούλου και Γεραλοπούλου δια μεταξωτά, καπέλλα, βλόνδας, κορδέλλας και άλλα είδη, των οποίων ανήρχετο το άθροισμα εις δραχμάς δύο χιλιάδας επτακοσίας. Το ποσόν ήτο βεβαίως μέγαλον, αλλά πολύ μεγαλυτέρα αυτού η ανακούφισις την οποίαν ησθάνθην εκ της αποδείξεως, ότι άδικον είχα να νομίζωμαι συνάδελφος του Χαλδούπη. Η χαρά μου ήτο ως καταδίκου, του οποίου θα μετεβάλλετο ανελπίστως εις απλούν πρόστιμον η θανατική ποινή. Υπό το κράτος του αισθήματος τούτου, όταν μετά την αναχώρησιν της επισκέψεως προσήλθεν η Χριστίνα κάπως δειλή, μαγκωμένη και πιστεύουσα ότι είχε μεγάλην ανάγκην ν' απολογηθή και να μ' εξευμενίση, αντί πάσης άλλης παρατηρήσεως ή παραπόνου έτρεξα να την ασπασθώ ολοψύχως, λέγων προς αυτήν: «Μη σε μέλει». Η έκπληξις της υπήρξε μεγάλη. Δύσκολον τω όντι ήτο να μαντεύση πώς συνέβη να θεωρήσω άξιον φιλοφρονήσεων και φιλημάτων το κατόρθωμά της, να σπαταλήση το εισόδημά μας μιας εξαμηνίας εις διάστημα ολίγων ημερών. Μετ' ολίγον υπήγε να ετοιμασθή δια τον εσπερινόν περίπατον. Αλλ' ο ουρανός εθόλωσεν απροσδοκήτως· έλαμψαν αστραπαί και ήρχισε να βρέχη ποταμηδόν. Εκαθήμην εις το παράθυρον της μικράς αιθούσης μας, παρατηρών τον

κατακυλιόμενον από τα ύψη της Άνω Σύρου κίτρινον καταρράκτην παρασύροντα εις το βορβορώδες ρεύμα του φλοιούς πορτοκαλίων, συντρίμματα φιαλών, απόμαχα υποδήματα και πτώματα ορνίθων και ποντικών, όταν αίφνης αντικατέστησε το πανόραμα εκείνο βαθύ σκότος απλωθέν και επί των δύο μου οφθαλμών. Αιτία της εκλείψεως ήσαν αι χείρες της Χριστίνας, ήτις απελπισθείσα να εξέλθη είχεν επιστρέψει αθορύβως και βλέπουσά με αφηρημένον διεσκέδασε να με τυφλώση. Τούτο μου ενεθύμισε περασμένας καλὰς ημέρας. Χάρις εις την θεόσταλτον εκείνην καταιγίδα ευρισκόμεθα τέλος πάντων ήσυχοι και μόνοι πρώτην φοράν μετά την επιστροφήν μας. Όταν ηυδόκησε ν' αποσύρη τας χείρας της, η έκφρασις του βλέμματός μου ήτο, ως φαίνεται, και πάλιν τόσο 'εύγλωπτος', ώστε έβαψεν ελαφρόν ερύθημα την παρειάν της. Έπειτα εμειδίασεν, έστρεψε διαβαίνουσα προ της θύρας το κλείθρον, υπήγε να καθήση εις τον σοφάν και μ' ένευσε να υπάγω κοντά της. Κατ' εκείνην ακριβώς την στιγμήν, ενώ εβυθιζόμεν εις πέλαγος ηδυπαθείας, εκορυφώνετο της καταιγίδος η μανία. Η βροχή είχε μεταβληθή εις κατακλυσμόν, ο άνεμος ανήρπαζε κεραμίδια και αντήχουν αλληπάλληλοι αι βρονταί. Ήθελα δεν ήθελα μου επέκλωθεν η μοίρα μου να είμαι ρωμαντικός. Τους φλογερούς πόθους και τους νυκτερινούς μονολόγους διεδέχοντο μανδαλώματα της θύρας και εκτάσεις επί διβανίων υπό τους συριγμούς της ανεμοζάλης. Ματαία λοιπόν εφαινετο η αντίστασίς μου κατά του πεπρωμένου και πολύ προτιμότερον να στέρξω τα πράγματα όπως ήσαν. Πρέπει δε και να ομολογήσω ότι είχεν ολιγοστεύσει κατά πολύ εις διάστημα μιας μόνης ώρας η αντιπάθειά μου κατά του ρωμαντισμού.

Συγκρίνων τω όντι τας ησύχους καθημερινὰς απολαύσεις της Κέας προς το ηδυπαθές ρίγος, το οποίον με κατέλαβεν όταν μετά δεκαήμερον εξορίαν μου ένευσε προ ολίγου η Χριστίνα να υπάγω κοντά της, κατήντησα εις το συμπέρασμα ότι το ποσόν μακαριότητος, το οποίον δύναται τις να αισθανθή πλησίον γυναικός, είναι ακριβώς ανάλογον της ανησυχίας, της ζήλειας, των στερήσεων και των άλλων βασάνων όσα προηγήθησαν αυτού. Μόνος ο διελθών δια τοιούτου καθαρτηρίου λαμβάνει έπειτα το χάρισμα να εισδύση εις το αγιαστήριον της υπερτάτης ηδυπαθείας. Τας πύλας αυτού δεν δύναται να μας ανοίξη ούτε σεμνή παρθένος, ούτε φιλόστοργος σύζυγος, ούτε υπεραγαπώσα ημάς ερωμένη, αλλά μόνον γυνή φιλάρεσκος, ιδιότροπος και όχι καθ' ημέραν καλή.

Οι χοροί εξηκολούθησαν όχι όμως και η ταράπτουσα τον ύπνον μου ιδιαίτερα προς τον Βιτούρην εύνοια της Χριστίνας, η οποία εφαινετο ήδη προτιμώσα των στεναγμών και των ξανθών πλοκάμων του αισθηματικού νεανίσκου τους μαύρους μύστακας και τους πλατείς ώμους του αρειμανίου ημών φρουράρχου. Μετ' ολίγας όμως ημέρας εύρεν αυτόν χονδράνθρωπον, συγκρίνουσα τους ελληνοπρεπείς τρόπους του προς την έξοχον ευγένειαν, την χάριν και την ευφυΐαν του νεωστί διορισθέντος προξένου της Γαλλίας. Ουδέ τούτου όμως υπήρξε μακρά η βασιλεία. Την κομψότητα του παρισινού φράκου του εσκέπασε

μετ' ολίγον η λάμπρις της στολής και των παρασήμων του αρχηγού της αγγλικής μοίρας. Έπειτα ήλθεν η σειρά του Ιταλού αυτοσχεδιαστού Ρεγάλδη, περιηγουμένου την Ανατολήν προς συλλογήν δαφνών και ταλλήρων, και μη απαξιώσαντος τα συριανά. Τον γέροντα τούτον κύκνον της Νοβάρας διεσκέδασε να κρατήση επί όλον μήνα εις την Σύρον, και εις τοιούτον βαθμόν ν' απομωράνη, ώστε μη αρκούμενος εις όσα έγγραφεν εις το λεύκωμά της ακροστίχια, απήγγειλε και από της σκηνής ύμνον 'Εις την Σειρήνα του Αιγαίου', υπερσκανδαλίσαντα τους Συριανούς και προ πάντων τους μη εννοούντας ιταλικά. Αλλ' εγώ ήμην ήδη πολύ ησυχώτερος βλέπων τους ευνοούμενους να διαδέχωνται αλλήλους ως φαντάσματα μυθικής λυχνίας.

Δύσκολον τω όντι ήτο να εύρη καιρόν ν' αγαπήση κανένα η επιχειρούσα τον κόσμον όλον να κατακτήση. Την άμετρον φιλαρέσκειαν της γυναικός μου εσυνείθισα βαθμηδόν να θεωρώ ως ασφάλειαν κατά της μεγάλης συμφοράς, ως είδος τι αλεξικεραύνου, ή, ως θα έλεγεν ο Χαλδούπης, 'αλεξικεράτου'. Το μόνον το οποίον εξηκολούθει να με στενοχωρή ήτο, ότι ολίγος της επερίσσευε και δι' εμέ καιρός. Είχον απελπισθή να την ίδω ήσυχον προ της μυριοποθήτου σαρακοστής, όταν διέκοψεν αιφνιδίως τας διασκεδάσεις ο θάνατος του γέροντος Μισέ Λιονή Λεγάμενου, συγγενεύοντος με όλον τον χορευτικόν κόσμον της νήσου. Ουδ' αυτοί, πιστεύω, οι κληρονομούντες περί το εκατομμύριον ανεψιοί του ηκολούθησαν την κηδείαν με περισσοτέραν της ιδικής μου προς τον ευδοκήσαντα ν' αποθάνη ευγνωμοσύνην.

Ός τα κακά, ούτω και τα ευτυχήματα σπανίως έρχονται μόνα. Ολίγας ημέρας μετά την απαλλαγήν μου από τον εφιάλτην των χορών, παραβάλλων προς την 'Εφημερίδα των Κληρώσεων' τας πέντε λαχειοφόρους του Αμβούργου, τας οποίας είχα κληρονομήσει από τον μακαρίτην θεϊόν μου, εθαμβώθην υπό του αριθμού 14.517. 'Ητο ο τρίτος κληρωθείς και εκέρδιζε πενήντα πέντε χιλιάδας φιορίνια, υπέρ τας τριακοσίας χιλιάδας συριανάς δραχμάς! 'Ετρεξα ασθμαίνων ν' αναγγείλω την καλήν είδησιν εις την Χριστίαν, η οποία έλειπεν ευτυχώς εις επισκέψεις. Λέγω ευτυχώς, διότι η απουσία της μ' έδωκε καιρόν να σκεφθώ, ότι πολύ περισσοτέραν θα ησθάνετο προς εμέ ευγνωμοσύνην και κάλλιον θα με αντήμειβεν αν, αντί να με ηξεύρη πλούσιον, με υπέθετεν υπέρ τας δυνάμεις μου πρόθυμον να την ευχαριστήσω. Χωρίς λοιπόν να είπω τίποτε εις κανένα ανεχώρησα μετά τρεις ημέρας εις Βιέννην υπό το πρόσχημα να συμβουλευθώ ειδικόν ιατρόν δια τας ανυπάρκτους ενοχλήσεις του στομάχου, τας οποίας επροφασιζόμην προ δύο μηνών προς απόκρυψιν των ψυχικών μου βασάνων. Εκ Βιέννης εξεπήδησα εις Αμβούργον και, αφού εισέπραξα και ετοποθέτησα το κέρδος μου εις ανώνυμα χρεώγραφα, επανήλθα μετά τρεις εβδομάδας, κομίζων εις την Χριστίαν διπλάσια των όσα με είχε παραγγείλει στολίδια. Παρατηρών την έκπληξιν και την χαράν της κατά το άνοιγμα του κιβωτίου, ανελογιζόμην, συγχαίρων εμαυτόν δια την υποκρισίαν μου, πόσον ευτελεστέρα θα της εφαινετο η προσφορά μου, αν εγνώριζε την απροσδόκητον

μεγαλωρίαν της τύχης. Απαραίτητος όρος αρμονικής συμβιώσεως με γυναίκα φιλάρεσκον είναι ν' αποκρύπτη τις επιμελώς εις αυτήν δύο τινά: τα εννέα δέκατα της αγάπης του και το ήμισυ τουλάχιστον της περιουσίας του. ευγνωμοσύνην.

Ουδεμίαν αισθανόμενος όρεξιν να θαμβώσω τους Συριανούς επροτίμησα πάσης επιδείξεως αθόρυβον και σχεδόν λαθραίαν αύξησιν ευζωίας. Παρήτησα την θέσιν μου, προτείνων ότι θα εκέρδιζα περισσότερα εργαζόμενος δια λογαριασμόν μου, και υπό την πρόφασιν ότι έσταζαν, όταν έβρεχε, δύο ταβάνια, ανεκαίνισα ολόκληρον την οικίαν μου. Τας τοιχογραφίας ανέθεσα εις Ιταλόν πρόσφυγα ονόματι Ορσάτην, πρώην σκηνογράφον του θεάτρου της Σκάλας. Ούτος επέτυχε προ πάντων εις την διακόσμησιν του κοιτώνος της Χριστίνας, τον οποίον μετέβαλεν εις τέλειον ανατολικόν οδάν κατά μίμησιν της Ζαΐρας εις το ομώνυμον μελόδραμα του Βελλίνη. Την ομοιότητα συνεπλήρωσαν βαρέα παραπετάσματα της Προύσσας, διβάνιον εστρωμένον με χρυσοκέντητον ύφασμα, προερχόμενον εκ παλαιάς αρχιερατικής στολής, περσικόν μαγκάλι, σκαμνία μ' επικολλημάτα μαργαριτομάννας, και επάργυρος βυζαντινή κολυμβήθρα, μεταβληθείσα εις μεγαλοπρεπές ανθοδοχείον. Πάντα ταύτα είχε προμηθευθή ευθηνά ο διακοσμητής κατά τινα εκδρομήν του εις την Νάξον, όπου εσώζοντο ακόμη ικανά λείψανα φραγκοτουρκικής πολυτελείας, και κατώρθωσε να συναρμόση προς άλληλα με τοσαύτην φιλοκαλίαν και ακριβή γνώσιν των κανόνων της αντιθέσεως των χρωμάτων και της διανομής του φωτός, ώστε κατέθελγον αντί να θαμβώνωσι τον οφθαλμόν. Ο αυτός πολύτιμος άνθρωπος μ' εβοήθησε να υφαρπάσω δια πλειοδοσίας ή, ως λέγουν οι Συριανοί, να 'ζευγατίσω', την Μιλανέζαν μαγείρισσαν του επισκόπου της Άνω Σύρου, της οποίας ήσαν ονομαστά καθ' όλας τας Κυκλάδας τα ραβιόλια, η γαριδόσουπα και το νησιτίσιμον καπόνι. Η λύπη και η αγανάκτησις του αρχιφλάρου υπήρξε τοσαύτη, ώστε εθεώρησε πρέπον να με καταγγείλη εις τον πρέσβυν του επί 'προσηλυτισμώ'.

Ο καλλωπισμός της φωλεάς της περιώρισε κατά τι το αδιάλειπτον εκτός αυτής πτερύγισμα της Χριστίνας. Την οικοκυρικήν ταύτην διάθεσιν επροσπάθουν να ενθαρρύνω, προσφέρων εις αυτήν παν ό,τι ενόμιζα ότι δύναται να την διασκεδάση: γάστρας καμελιών, συλλογήν γραμματοσήμων, πιάνο χωρίς ουράν, στερεοσκόπιον, διδάσκαλον φωνητικής μουσικής και γάτον της Αγκύρας. Ταύτα εδέχετο με πολλήν ευγνωμοσύνην και εφαινετο επί τινα καιρόν ενθουσιασμένη. Ημέραν όμως τινά, αφού ηρώτησε την τιμήν των αργυρών σκευών δια το τζάι, τα οποία της είχα προσφέρει δια την εορτήν της, ανέκραξε μετά τινος μελαγχολίας:

— Κρίμα τα τόσα χρήματα. Με αυτάς τας εξακοσίας δραχμάς θα έκαμνα ένα φόρεμα από βελούδον.

— Κάμε, απεκρίθην, και το φόρεμα.

Επήδησεν από την χαράν της, με ησπάσθη και εις τας δύο παρειάς και έτρεξε να το παραγγείλη. Η μανία της δια τα στολίδια εφαινετο ανεπίδεκτος θεραπείας, αλλ' ευτυχώς δεν μ' έλειπαν τα μέσα να την ευχαριστήσω. Δίκαιον όμως

ενόμισα να μεταχειρισθώ αυτήν προς αύξησιν των ιδικών μου απολαύσεων. Προς τούτο την ενέγραψα συνδρομήτριαν εις την 'Chronique Elégante' και την 'Vie Parisienne', εκ των οποίων δεν εβράδυνε να διδαχθῆ, ὅτι ἡ αληθῆς πολυτέλεια τῆς καθημερινῆς ενδυμασίας δεν συνίσταται εἰς τὸ νὰ σκεπάζη, ὡς αἱ Συριαναὶ ἀρχόντισσαι, με ἀτλάζι καὶ μουαρέν βαμβακεράς καμιζόλας καὶ τσίτινα μεσοφόρια, ἀλλὰ πολὺ μάλλον εἰς τὸ νὰ κρύπτῃ ὑπὸ ἀπλούστερον ὕφασμα ἑκατοντάφραγκα υποκάμισα, μεταξίνους περικνημίδας, κεντήματα καὶ δαντέλλας. Οὕτω στολισμένη, ἐντὸς τοῦ χρυσοποικίλου αὐτῆς κοιτώνος, τοῦ ὁποίου παν κόσμημα καὶ πάσα υφάσματος πτυχὴ εἶχε διατεθῆ ὑπὸ ἐμπείρου τεχνίτου συμφώνως πρὸς τὸν προορισμὸν τῆς, ἐνῶ ἐκάπνιζεν ἡ ἀλὸν ἐντὸς χρυσοῦ θυμιατηρίου καὶ ἔχυνε τὸ σαπφείριον αὐτῆς φῶς ἡ κυανὴ κανδήλα, ὡμοίαζεν ἡ Χριστίνα εἰδῶλον ἐντὸς ναοῦ. Οὐδέ περιωρίσθην ἐπὶ πολὺ εἰς μόνον τὸν γαλάζιον φωτισμὸν, ἀλλ' ὡς ὁ Δαρβίνος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως τῶν φυτῶν, οὕτως ἠθέλησα καὶ ἐγὼ νὰ δοκιμάσω τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς φαντασίας καὶ τῶν αἰσθήσεων παντὸς χρωματισμοῦ τοῦ φωτός. Γλυκὺ ἦτο τὸ ρόδιον καὶ ποιητικώτατον τὸ θαλασσοπράσινον, ἀλλ' ἀσυγκρίτως διεγερτικώτερον αὐτῶν τὸ λάμπον δια τοῦ ξανθοχρῶσου υαλίου ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς κανδήλας.

Κατάλληλος πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὸ τέμενος τούτου μυσταγωγία ἦσαν βεβαίως τὰ ἀρχιερατικὰ δεῖπνα, τὰ ὁποῖα μας παρέθετεν ἡ Μιλανέζα. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ευλαβοῦς αὐτῆς προσηλώσεως εἰς τοὺς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ὀρθοδόξου μαγειρικῆς ἀρκεῖ νὰ εἶπω, ὅτι τὸν ἀπαιτούμενον πρὸς βράσιμον τῶν αὐγῶν καιρὸν ὥριζεν ἀκριβέστατα δια τῆς ἀπαγγελίας δύο Ave Maria, καὶ πρώτη εδίδαξε τὸν ευνοούμενον αὐτῆς ψαράν νὰ σκοτῶνῃ ἅμα ἐξήγοντο τοῦ δικτύου με βελόνην τὰ μπαρμπούνια, πρὶν ἢ πικράνωσι τὴν σάρκαν τῶν οἰ σπασμοὶ μακρὰς ἀγωνίας. Τὰς συναγρίδας ἐβράζε με παντὸς εἶδους ἀρωματικά βότανα ἐντὸς ζωμοῦ ἀώρων πορτοκαλίων, καὶ τοὺς γάλους, ἢ, ὡς τοὺς λέγουσιν οἱ Συριανοί, 'κούρκους', ἔτρεφε με μοσχοκάρυδα τρεῖς ἡμέρας πρὶν τοὺς σφάξῃ. Τὸ ἀριστούργημα ὁμῶς αὐτῆς ἦτο τὸ εφευρεθὲν ὑπὸ τοῦ Πάπα Κλήμεντος Γαγκανέλλη *caron magro* ἢ νησιτίσιμον καπὸνι, οψάριον δηλ. καρυκευμένον με χάβαρα, μύδια, γαρίδας καὶ παντοῖα ἄλλα θαλασσινά. Ἀν καὶ Συριανὸς, οὔτε λαίμαργος εἶμαι, οὔτε φαγάς, τὰ δε καλά γεύματα ἐξετίμων πρὸ πάντων δια τὴν ἔπειτα ἐπερχομένην ἰλαρὰν ἐκείνην τῆς ψυχῆς διάθεσιν, ἣτις μας κάμνει νὰ λησμονώμεν τὰ βάσανά μας καὶ νὰ βλέπωμεν ὡς δια μεγεθυντικοῦ φακοῦ πάσας τοῦ βίου τὰς ἀπολαύσεις. Τοιαύτην τινὰ ευδιαθεσίαν φαίνονται ἐπιδιώκοντες οἱ ροφηταὶ οπίου καὶ χασίς. Ταῦτα ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα νὰ ἦναι πρόχειρα καὶ ευθηνά, πολὺ ὁμῶς ἀπέχει ἡ ἐξ αὐτῶν νοσηρὰ διέγερσις ἀπὸ τὴν μακαριότητα ἐκείνην, τὴν ὁποῖα γεννᾷ ἡ περὶ πολυτελῆ τράπεζαν σύγχρονος ἰκανοποίησις ὅλων ἡμῶν τῶν αἰσθήσεων, τὸ θάλπος τῆς ἐστίας, ἡ ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν καὶ κρυσταλλίνων σκευῶν ἀντανάκλασις τοῦ φωτός, αἱ ἀναθυμιάσεις τῆς ἀνθοδόχης, τὸ θαλάσσιον ἄρωμα τῶν ὀστρειδίων, δύο ἢ τρία ποτήρια γέροντος οἴνου καὶ ἡ παρουσία νέας γυναικός, τῆς ὁποίας ἀνάπτει βαθμηδὸν ἡ ὄψις καὶ

σπινθηρίζει το βλέμμα.

Ο χειμών επανέφερε τους χορούς με όλας αυτών τας ενοχλήσεις και ανησυχίας. Ταύτας όμως μετρίαζε πολύ η καθ' ημέραν αυξάνουσα πεποίθησίς μου ουχί εις την αγάπην ή την αρετήν, αλλ' εις την φιλαρέσκειαν και τον εγωισμόν της γυναικός μου, τον ικανόν να την αποτρέψη από πάσαν επικίνδυνον τρέλλαν. Η Χριστίνα δεν ανήκε βεβαίως εις το γένος των τρυγόνων και των περιστερών, αλλά πολύ μάλλον, των παγωνίων. Οι πόθοι της εφαινοντο περιοριζόμενοι εις το να θαμβώνη τας Συριανάς δια της πολυτελείας των εσθήτων της, και να ράπτη εις την άκραν αυτών πολυπληθές επιτελείον θαυμαστών. Εκ τούτων οι μεν επίσημοι ξένοι ήσαν ευτυχώς διαβατικά και κάπως μαδημένα υπό της ηλικίας πτηνά, της δε αυτόχθονος νεολαίας αι αισθηματικάί φράσεις είχαν μεγάλην ομοιότητα με τα ερωτικά δίστιχα, εις τα οποία τυλίγουν οι ζαχαροπλάσται τας καραμέλας. Έπειτα, όση και αν ήτο η μετριοφροσύνη μου, δεν ηδυνάμην να μη έχω πεποίθησίν τινα εις τα ιδικά μου έκτακτα συζυγικά προσόντα, την συγκατάβασιν, την υποκρισίαν, την υπομονήν μου, την αποχήν από πάσαν απαίτησιν και την πρόθυμον πληρωμήν παντός λογαριασμού.

Αληθές είναι, ότι υπέφερα πολύ όταν την έβλεπα να τρίβη τους γυμνούς ώμους της εις τας χρυσάς επωμίδας ναυτικού, ή ν' αποσύρεται εις μίαν γωνίαν και επί πολλήν ώραν να κρυφομιλή όπισθεν του ριπιδίου της, και ακόμη περισσότερο όταν ευθύς μετά την επιστροφήν μας μου έλεγε 'Καλήν νύκτα'. Αλλ' η πείρα με είχε διδάξει να εξετάζω τα πράγματα και υπό τας δύο επόψεις. Η δε άλλη έποψις ήτο ότι, αν εφέρετο καλύτερα μαζί μου, θα την ηγάπων βεβαίως πολύ ολιγώτερον, αφού δια μόνης της δυσπιστίας, της ζηλείας και της ανησυχίας δύναται ο πόθος να διατηρηθή ακμαίος. Η πρώην πεζή γνώμη μου, η περιορίζουσα την ευτυχίαν εις την απαλλαγήν από τοιούτων βασάνων είχε μεταβληθή εξ ολοκλήρου άμα έφθασα να εννοήσω πόσον συντελούσι ταύτα προς κορύφωσιν της ηδυπαθείας. Άδικον λοιπόν και κάπως αχάριστον θα ήτο να παραπονεθώ κατά της γυναικός μου, διότι έπραττεν ακριβώς όσα έπρεπε να πράττη δια να καταστήση γλυκύτερα τα φιλήματά της. Αν είχα καθ' ημέραν σύζυγον δεν θα είχα εκ διαλειμμάτων εκτάκτου ποιότητος ερωμένην. Ταύτα εσκεπτόμην χλιαράν τινα εσπέραν της Τεσσαρακοστής, καπνίζων μετά το γεύμα επί του εξώστου, και δίδων άδικον εις τους μεμψιμοίρους εκείνους, τους κηρύττοντας τον κόσμον κακοκαμωμένον δια τον λόγον ότι τα ρόδα έχουσιν ακάνθας. Αντί να δυσανασχετώ δια ταύτας, ενόμιζα ότι θα ήτο μαύρη αχαριστία να μη δοξάσω τον Θεόν, αναλογιζόμενος ότι δεν ήμην ακόμη τριάντα ετών, ότι είχα τριάντα χιλιάδας δραχμάς εισόδημα, τριάντα εις το στόμα μου στερεούς οδόντας, στόμαχον στρουθοκαμήλου, γυναίκα ικανήν να ενσαρκώση τα όνειρα Συβαρίτου και μαγείρισαν την οποίαν θα μ' εζήλευεν ο Ταλλεϋράνδος. Τον βίον μου έβλεπα να εκτείνεται έμπροσθέν μου ως μακράν παράταξιν από καλά δειπνα, διαφανή σύννεφα δαντέλλας, λαμποκοπήματα μαύρων οφθαλμών και παντός χρώματος κανδήλας.